

9275

891.99

2-46

2003

2222

Մ . Զ .

Ր Տ Ա Ս Ո Ւ Ա Թ Ո Ր

Վ Ա Ռ Ն Ա

Տ Գ Ա Գ Ր . Վ Զ Ա Յ Մ Ն Ա Ս Թ Ի

1901

391.99
2-3.5

2. 2.

2. 2.

Մ. Զ.

Տիրոջ Հարգելի

Կարգադրություն, Նշանակում

881.99

246 սյր.

Բ. Գ. Կ.

ԱՐՏԱՍՈՒԱԹՈՐ

Հոգևորական, Մեծաբան

ՎԱՌՆԱ

ՏԳԱԳՐ. ՎՁԱՅՄՆՈՍԹԻ

1901

23369

8

1920

ԱՌ ՅԱՐԳՈՅԱՊԱՏԻ

Հ. ՆԻԿՈՂՈՍ ՎՐԴ. ԶԻԳԻ

Ծովուն մեջը մշտանոռնց ,
Զրգուած անեւր. անեւր ոնց
Բոյր ուժով միայնակ
Կուրեւ անուժ մի ոգեակ :

Եւ ծովը միշտ մոնցեր .-
Փրփրաշից ալիքներ
Անգութ , անդույ . կասաղած
Թափեր կուրծքեն դուրս յուզուած :

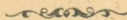
Այդ տեղը ուժասպառ
Արդեն կորած էր իսպառ .
Բայց կը մղեր դէռ կոխ .
Ալիքներու դեմ իստի :

Կոխ մղեր յուսահաս
Ճակասագրին դէմը վաս
Անոյժ սակայն անվեհեր .
Եւ ծովը միշտ մոնցեր :

Կոխ կոնու մղէլոյ
Խեղճը անոգ, գրկանկոյ
Թշուառութեան մէջ այլեաց,
Կը կորսուէր անկասկած.

Ծովուս մէջը սպառնալից
Չեմք մը հասար փրկեց զիս.
Յուսոյ հրեշտակն էիք 'րոյ
Սեւ սփեւիք մէջ անշոյք:

16 Նոյ. 99

ԱՌ ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՆ ԻՄ
Հ. ՅՈՎՀ. Վ. ԹՈՐՈՍԵ Ն

Քաց նաւասիկն շարած այլեր
Մթորութեան մէջ փարոսիկն,
Կը մաքառի միշտ անկեկեր
Դեմը այլեաց ու երկիւնքիկն:

Աշիք կասողս եւ երկնաքերձ
Թէ անդունդէ անդունդ մղեն,

Կոխ սարայ անդնդահերձ
Քայ ևարստիկն կը գրեայ դեմ:

Միշտ յուսայիր եւ աներկուն,
Դիմէ ողիղ ազատութեան .
Որ փարոսը այն սեղ հեռուն
Իրեն առջեւ գծէ ճամբան :

Գոյութեան կոխ մղել անդու
Եւ անվեհեր՝ մարդու քաժիկն
Աշխարհիս մէջ համաշնակուղ,
Փարոսն եղաք, հայր, իմ կեանքիկն:

11 Յուլիս 1900

ԵՐԶԱՆԿՈՒԹԻՒՆ

Ինչպէս կատղած ալիքներ
Փայռին վրայ խորտակին,
Մարդիկ, ալսպէս ձեր յոյսեր
Վայրկեանի մէջ կը փշրին:

ԿԸ դիմէք բայց դէպի ո՞ւր ,
Բոլոր չորս կողմը անդունդ .
Երջանկութիւն ո՞հ ի զո՞ւր
Կը փնտռէք հոս սրտաթունդ .

Այ , մարդ , միթէ շե՞ս գիտեր
Թէ ճօճահալ ես բախտին .
Քանի՛ , քանի՛ և սրտեր
Խոցերու մէջ կը մաշին :

Այն երազներ որ հիստս
Խաբեբայ են , դիւրաբեկ
Ի՞նչ կը յուսաս աշխարհէս .
Երջանկութիւն , ո՞հ , երբէք .

Պարապ տեղ են մարդք քու շանք ,
Կոչնչանայ ամէն բան .
Ուշ դիր , լսէ արձագանդ
Անցեալին թէ սիրաբան :

Երջանկութիւն է թաքուն ,
Եւ դու ի զուր մտերիմ
Գոչես զանի , մահու քուն
Գոչէ՛ մտիր ի շիրիմ .

ՅՈՒՍԱՀԱՏՆ

Չեն ինձ համար ծաղկունք դարուն ,
Ոչ պուրակի թփիկն ու ծառ ,
Ուր յեց սոխակ գիշերն ի բուն
Երկնքի տակ երգէ պայծառ .

Ինձ համար չեն աստղեր , լուսին
Որ պլպլան ժպտուն , դողդոջ
Եւ կուսագեղ արշալուսին
Անուշ հովիկը սուրացող :

Ինձ համար չէ գեղեցկութիւն ,
Զի ամէն կողմ խաւար է սփիւռ ,
Եւ փրփրագէզ ալեաց շշիւն . . .
Վէրքեր բանան սրտիս մէջ բիւր .

Անէ՛ծք , մունչէ՛ բայց դու ծով միշտ
Ալիքնեբունդ սիրեմ՝ ել—էջ
Յուսահատիս կեանքը ու վիշտ
Թաղէ՛ խապառ քու ծոցիդ մէջ :

ՈՒՆԱՅՆՈՒԹԻՒՆ

Ունայնութիւն աշխարհիս մէջ ամեն բան ,
Մարդուս կենաց օրեր կանցնին առ ժամայն .
Փթթի առտուն , կը թարշամի երեկուն ,
Բանայ աչեր՝ արգէն վերջին է ժամուն .
Դեռ քայլ մըն ալ առաջ , ահա և շիրիմ :
Բայց երերայ անգուլ յուսոյ ճօճանակ ,
Եւ երբ տեսնէ աշխարհս ունայն միայնակ ,
Սարսի՛ բայց դեռ կ'որորէ զինք յոյս պատիր ,
Եւ կը հանգչի՛ տիրէ մահու երբ թմբիր :

Երջանկութեան թշուառութիւն զուգընթաց ,
Մարդուս բաժին աշխարհիս մէջ վիշտ ու լաց .
Խորը սրտին վիշտ մը ունի ամէն ոք ,
Առանց ցաւի հոս արարած կայ՝ արդեօք .
—Ո՛չ— եւ չըկայ վիշտ որ իւր հետք չթողու
Սրտերու մէջ , դաժան կամ թէ զգայուն ,
Սրտին խորը բացուած վէրքն է մնայուն .
Այսպէս կ'անցնին ահա կենաց այս օրեր ,
Ու ամէն բան դառնայ ոչինչ և աւեր :

Ո՞ր են հիմա պետութիւններն ահաւոր ,
Որ հովերուն հրաման տային , իսկ այսօր՝

Նուաճեր են ժամանակին զարկին տակ ,
Անոնց պատիւն ու փառք ծածկեն փլատակք .
Եւ ո՛հ, ինչպէ՛ս են այսբան փառք խաւարեր :
Թռչին դարեր՝ փոխուի աշխարհս անդադար ,
Փշրի հզօր, ինչպէս ծովուն ալեաց լար ,
Դո՛ւ ժամանակ , դու անխորտակ լոկ թուժբ ես
Եւ դու միայն ես աշխարհիս թագւոր վէս :

Ո՛ւր էք հիմա , թագաւորներ վաղանցուկ ,
Մինչ դուք աշխարհս համարէիք ձեզ անձուկ
Գոռ բանակով երբ կ'երթայիք ասպատակ
Ահա բանակ , ահա և գանձ , բայց զուր ջանք .
Ընկճիք և դուք մահու առջև յար նման
Այն թըշուառին՝ որ կը հեծէ հիւղի մէջ՝
Երբ ժամն յետին կը փակէ այս կենաց էջ .
Ձեր փառք և ճիգ բոլորովին ընդունայն ,
Կ'երթաք և դուք հօն՝ ուր կ'երթայ ամէն բան :

ՇԻՐԻՄՆ ԱՆՇՈՒԲ

Երբ դիշեր պատէ երկիր իւր քօղով՝
Նստե՞ր ես բնաւ ցուրտ շիրմի մը քով .
Թափել արտասուք այն հողին վերայ,
Ուր սրտիդ հատոր անդորր ի քունկայ .

Ով մահկանացուդ
Յօղէ՛ արտասուք .
Յայն շիրիմն անշուք՝
Եթէ ունիս գութ :

Ս և հողին վերայ աչերըս յառած ,
Ընկճուած ցաւէ կը մնչեմ՝ յուզուած .
Քանի՛ անցաւոր է աշխարհիս կեանք
Դարեր կը ննչենն այդ սեւ հողին տակ .

Ով մահկանացուդ
Յօղէ՛ արտասուք ,
Յայն շիրիմն անշուք՝
Եթէ ունիս գութ :

Ձը դիտեմ թէ ե՞րբ՝ այսօր և կամ վաղ՝
Շինելով և ինձ համար մի դագաղ ,
Կը ծածկենն և զիս այն սև հողին տակ .

Մոռցուած և որս ճճեաց միայնակ .
Սակայն ինձ ի՛նչ փոյթ , թէ ոչ ոք ողբայ
Մեռնելէս յետոյ իմ շիրմիս վերայ ,
Թէ չտարածէ ծաղկունք անթառամ
Յիշելով ինձի գոնէ՛ մէկ անգամ .
Ունիմ ես ինձի երկինք մը պայծառ ,
Ուր կը պսպլան աստղունք անհամար .
Ոչ հեռու ինձմէ թախժապին սոխակ ,
Թփի մը յեցած կողբայ իմ վրճակ .
Կայցելէ դարձեալ և գողարիկ գարուն
Սփռելով շիրմիս քով ծաղկունք սիրուն ,
Խորին լուսթեան մէջ տարերք անգամ
Խառնեն ողբին հետ նուագ զանազան .

Ով մահկանացուդ
Յօղէ՛ արտասուք ,
Յայն շիրիմն անշուք
Եթէ ունիս գուլթ :

1895

Հ Ա Յ

Մ ՈՒՐ Ա Յ Ի Կ ԵՐ Գ Չ ՈՒ Հ Ի Ն

Ո՞ւր այն քաղցր օրեր , ժպետ դուարթուն ,
 Ո՞ւր իմ հայրական անշուք տնակ սիրուն .
 Ա՛հ , ո՞ւր սիրելիքս . . . գուցէ ծածկէ հոյ ,
 Մինչդեռ ես այստեղ դըռնէ գուռ դողդող ,
 Չեղբըս մի կիթառ ման գամ տըրտմազին ,
 Ա՛հ , չկայ ժպտող ինձ պէս թշուառին :

Ամէն ոք նայի և իրեն երես
 Գարձընէ անդին՝ մինչդեռ աչերէս
 Հոսին արտասուք իմ այտերն ի վար ,
 Գողգոզ ձայնիս հետ հնչէ իմ կիթառ ,
 Պատուհանի տակ՝ ուր տեղ կայ նըստած
 Կոյս մը , պարոն մը կամ մայր զաւակաց :

Հընչէ իմ բնար , կ'երգեմ ես մաղձոտ ,
 Գիշերներ լուսնի լուսին տակ աղօտ .
 Իզձեր պատանւոյն , կուսին անմեղ սէր ,
 Որ ձեմի միակ , յուզէ իւր յուշեր ,
 Եւ ա՛խ մը կուտայ հովին անուշիկ՝
 Վարգադոյն սյտէր փայփայող յուշիկ :

Յիշեմ Հայրենիք, իմ օրեր զուարթ,
Որ ինձի երազ մը կը թուին արդ .
Յիշեմ այն երգեր, պար որ թե իթե,
Գարնան աստղազարդ երկինքի ներքե,
Կուսանք, պատանիք, երբ հնչէր կիթառ,
Քաշէին անփոյթ սրտով սիրավառ :

Կ'երգեմ իմ ցաւեր (այլոց թշուառիս,
Հայցեմ գըթուծիւն,) չունիմ սրտակից .
Ոչ անմեղ ժպիտ մը շրթանց վերայ,
Եւ ոչ գթալիր հայեաց մը տեսայ,
Որ մաշած սրտիս ցաւերուն փոխան
Իրեն գթուծեան սեպեր զիս արժան :

Շատերուն ծիծաղ շարժեցի վերաս,
Երբոր երգերովս սրտեր քարացած
Կ'ուզէի յուզել լուսայ մը միայն .
Կորզելու համար, և աւանդ իմ ձայն
Կը խեղդէ ինձի, երբ անգթօրէն
Գուռն երեսս ի վեր յանկարծ կը գոցեն :

Աստուած տայ Աստուած կրկնելով ներսէն,
Եւ կամ գոչելով — ցնա' — խստօրէն .
Ես ամօթահար և արտասուաթոր
Ա՛հ, կը հեռանամ անկէց գլխակոր . . .

Այսպէս օրն ի բուն ձեռք ասած կրթառ
Տունէ տուն ժան գամ երգչուհիս թշուառ :

1896

Հ Ն Չ Ե Ա Կ

Ժպտեցայ գարնան նորածիլ ծաղկին ,
Վարդի թրփի տակ երգող սոխակին .
Եւ թիթեռնիկին կայթող սիրալիր՝
Ծաղկանցը սիրոյ նեկտարով արբշիռ .

Ժպտեցայ ակին , կապոյտ երկնքին՝
Ուր ճեմեն աստղունք և մաղձոտ լուսին .
Անուշ , դեղեցիկ և երազալիր
Կուսին՝ սր ինձ սէր շնչեց սրտալիր :

Սակայն ամենքն ալ վայրիկ մը միայն ,
Եւ կամ թէ երբեք ինձ չը ժպտեցան .
Իայց խորը սրտիո մնաց կուսին սէր :

Մահու հրեշտակ հիմա եմ գրկեր ,
Տեսնենք կը ժպտի՞ , եթէ ոչ երբեք
Թողու զիս անգութ ճակատագրին ձեռք :

ԱՆԿՈՂԻՆ

Անկողի մէջ սկիզբ և վերջ մեր կենաց,
Հոնկանգնած կանք մէջ երկու աշխարհաց
Միանան այնտեղ անցեալն, սպառնին,
Յաւէժն և ունայն, մութ լոյս, չար, բարին

Անկողնին մէջը ծնունդ ցաւերուն
Այնտեղ կ'արժարժի մեր կեանքը սահուն
Հոն, չգիտենք ո՞ր կերթանք և մեկնինք
Հոն տարածուած մութ ծածկէ շատ զաղտ-
նիք:

Անկողնին մէջը ալիքներու պէս
Փամեր կը սահին, ծածկուին անտես,
Կապէ գիշերուան քօղ մարդուս աչեր,
Հարուածն է դաժան մնայուն և վէր:

Հոն, անկողնին մէջ, ծեր, մահուկ և կոյս
Կերազեն անուշ իղձեր, կեանք և յոյս,
Կը մտնայ թշուառ հոն վիշտ արտասուք,
Հոն կը դադրի կեանք, կը դադրի և սուգ:

Այնտեղ կը ցնդին ցաւեր մի վայրիկ,
Մօր՝ երբ կը տեսնէ նորածին մանկիկ:

Շուրթը ժպիտ տայ անձին խորախոյս ,
Մինչ արթուն կայ նա կերպով քաղցր
յոյս :

Հոն անկողնի մէջ քան թռչող զեփիւռ
կտնցնի ամեն քան , խաղաղ սիրասիւիւռ ,
Հոն աշխարհ և սուգ , արտասուք պերեզ-
ման ,

Հոն յոյս , սիրտանք , վարձ , հանգիստ
գարման :

Յ Ի Շ Է Զ Ի Ս

Յիշէ զիս աստեղք երբ երկինքէն վար
Թափեն արտասուք՝ բու սիրտ վշտահար ,
Փափախէ մեղմիկ կուրծքիդ գոյ ի գոյ ,
Եւ թէ գիշերին ծծես շաղ ու շող :

Երբոր լուսիւն տիրէ ամէն դին
Եւ յիշես մեր կեանք խօսքեր մանկային
Իբրու առուակին ալեակ խաղաղիկ
Այն սահուն ժամեր , անուշ , երջանիկ

Յիշէ՛ , յիշե՛ զիս ,
Եւ վերքեր սրտիս :

Յիշէ՛ զիս առտուն երբ կանուխ ելնես ,
 Ու հեզիկ մէկ կողմ վարագոյրն առնես ,
 Դիտես արշալոյս՝ դիւթուած ժմտագին
 Որ շատ նմանի մեր այս հասակին .
 Երբ բացուին ծաղկո՞ւնք դու ալ անոնց մէջ
 Ծաղիկը դառնաս սիրոյ մը անշէջ ,
 Թէ հեռուսա բերէ զեփիւռն անծանօթ ,
 Այրած և թոշմած ժանուշակին հոտ .

Յիշէ՛ զիս , իմ սիրտ,
 Եւ վերջին ժպիտ :

1936

Յիշէ՛ զիս երբ օդն է տխուր և գայ ձիւն ,
 Մէկ տեղ չլսուիր թռչնոց ճողուղիւն .
 Ճերմակ պատանի փաթթուած երկիր ,
 Եւ թէ բընութիւն հծծէ վշտակիր .
 Երբ հնչէ յետին ժամ ես ալ այսպէս
 Մեռնիմ և վերնայ անունս աշխարհէս ,
 Երբ դագաղիս մէջ ափ մը հող դառնամ ,
 Մոռնան զիս ամէնք , դու գէթ մէկ անգամ

Յիշէ՛, յիշէ՛ զիս
 Երբ ննջեմ շիրմիս :

25 Յունվ. 1897

ԱՌԻԹՈՉՆԻԿՆ

ԵՐԳ

Թռչնիկ դու սիրուն,
Ժպիտ շրթերուն՝
Ինձմէ ի՞նչ կ'ուզես
Յուզել զիս այսպէս
Անցան այն օրեր
Եւ իմ երազներ
Անուշ, սիրօրօր՝
Թողմեցան բոլոր :

Էր երբեքն հեռու,
Երկուքս իրարու
Բանայինք մեր սիրտ
Եւ յուսոյ ժպիտ
Փալլէր նոյն հետայն
Շրթերուս վերան,
Ինձ քաղցր էր լսել
Յայնժամ քու երգել

Այն անցած օրեր
Էին եւ են դեռ

Յրևսոյ պէս ժպտուն:
Գեղեցեիկ սիրուն.
Սիրոյ պէս անուշ՝
Որ կուսին մեզոյշ,
Տժգոյն աչերին
Փայլի ժմտագին:

Թռչնիկ: դու լժռչիս
Գե՛հ, մի մոռնար զիս.
Եթէ կը սիրես . . .
Սիրեցի ես քեզ.
Ո՛հ, եկու երբեք
Երգել հրճուելէն:
Ինձի մօտ կանգնած
Եւ սրտիկս բաց:

Թերևս դալ տարի՝
Վերայ այս սարի
Դու զիս չես գտներ
Լսել քու եղբեր,
Եւ քեզ ցոյց կուտան՝
Մտերմիզ փոխան
Մի սև հողակոյտ
Մոռցուած անփոյթ:

Ծ Ա Ղ Ի Կ Ն

որ թողնած էր սեւրակիս մէջ

Ի՞նչ կ'ուզես ինձմէ ծաղիկ դու սիրուն
Մի՛թէ սուրհանդակ անուշ անցելոյն .
Թէ ինձ կը բերես յուսոյ մը նշոյլ
Յերկնից՝ ուր ճեմեն աստեղք հոյլ ի հոյլ :

Դու ինձ կը ժպտիս, ըայց տոգոյն ժպտով,
Շըրթերուդ վերայ կը փայլի գորտի :
Թէպէտև թոշմած այն փափուկ ճեռքին,
Որ քեզի քաղեց դարնան ժմտադին :

Մեռար ժպտելով և դեռ ալ ժպտիս
Ժպտովդ ըսփոփել՝ կ'ուզես արդեօք զիս,
Թէ ոչ հեզնական ծիծաղիս վերաս
Զիս ալ տեսնելով քեզի պէս թոշմած :

1 Փետր. 1897

ՈՒՂԵՒՈՐՆ

Անսահմանութեան անապատին մէջ ,
Ուր փշեն հողմունք , փոթորիկք անվերջ :
Ուր տիրէ խաւար , վիշտ ամայութիւն
Ուր կան արհաւիրքք , մահ , մոռացութիւն

Ահա , հոն , այնտեղ պսպսլայ մի լոյս :
Օրհասականին կարծես յետին յոյս ,
Եւ անասող երկնից ներքեւ տարածուի
Ձայն մը անծանօթ ու սարսըռալի :

Հոն շկայ շարժում , շորս կողմ փլատակք
Ամէն քար ծածկէ անուն մ'իրեն տակ .
Սիմիայն լսուին ցաւոց հառաչանք ,
Եւ կոծէ խաւար անոնց արձադանդ :

Ամայի դաշտիս մէջ խոնջ մ'ուղևոր ,
Գընայ դող ի դող ճամբէն ի խոտոր ,,
Թէ զինքը պատէ անթափանց խաւար ,
Գաղտնեաց ովիէան դընայ աղաղար .

Անսահմանութեան անապատին մէջ
Ուր փրշեն հողմունք , փոթորիկ տնվերջ .

Ուր տիրէ խաւար, զիչտ միայնութիւն՝
 Ուր կան արհաւիրք, մահ, մռայլութիւն.
 Ահա, հոն այնտեղ, անդունդէ անդունդ
 Գընայ մարդկութիւն, լքեալ սրտաթունդ:
 14 Մարտ 1895

ԱՍԵՂԻՆ, ԵՐԳԸ

Մայր ու Որդի

Գուրսը կը շնչէ սաստկաշունչ ցուրտ հով,
 Բնութիւն սարսի իւր բոլոր մարմնով.
 Երկինք առել է մութ կապարի գոյն,
 Որպէս թէ խմած ըլլար մահու թոյն:

Կանուխ տակաւին արեւ չը ծագած՝
 Թշուառ հայ կինը գողահար նստած,
 Պատուհանի մօտ անեղը ձեռին
 Կարէ կարկոտ երգէ լալագին:

Երկու զաւակներ, երեք չորս տարու,
 Փռուած են գետին, իրմէ քիչ շեռու.

Անոնք կը ննջեն , ասեղ կը շարժի ,
Թշուառ հայ կիներ կ'երգէ վշտալի :

Սիրասուն մանկունք անդիտակ կեանքէն
Անօթի փորանց լռիկ կը ննջեն .
Հովը մանչէ , մայրը կըլլայ լաց ,
Զանոնք տեսներով ցրտէն կձկտած :

Մէկ , երկու , երեք կը շարժի ասեղ ,
Թափէ արտասուք մայրը սրտայեղ .
Քիչ յետոյ զաւակ պիտի արթննայ
Եւ լնքը շունի հայ որ անոր տայ :

«Շարժեցէք նիհար ու անոյժ թևեր ,
Ու՞ր էր թէ մնար միշտ այսպէս գիշեր
Ահա կը բացուի տխուր առաւօտ
Ո՛յժ , քիչ մը գեռ ո՛հ , կեանքիս վերջն
է մօտ » :

Սսեղ կարկտէ , նա կ'երգէ այսպէս ,
Գուրսը կը սուլէ հովը մահերես ,
Անօթի փորանց , կձկտած ցրտէն
Անմեղ մանկիկներ , հեղիկ կը ննջեն :

Ձորս կողմ ամայի հիծուած թոքերուն
Միայն կը լըսէ տխուր խշխշուն .
Նայի անձկալի զաւակաց վերայ,
Ասեղ կը շարժէ և տաք տաք կուլայ:

Հազիւ թէ արթուն, կը ճայնէ մանկիկ,
«Մըսեցայ, կտոր մ'հաց տուր ինձ մայ-
րիկ» .

Մայրը . — Քնացիր զաւակս քիչ մը դեռ,
Ներս առ թաթիկներդ . — կրկնէ սըր-
տաւեր :

— Մայրիկ, անօթի եմ ես, կը մտիմ,
Քիչ մը հաց տուր, մինչ առտու կը մեռ-
նիմ— .

— Քնացիր զաւակս, կուզե՞ս որ տամ
ջուր— .

Ու ճակտին դրոշմէ տժգոյն մի համբոյր:

— Կը մտիմ մայրիկ, համբոյրներդ հի-
մայ

ինձ չեն տաքցներ, քու սրտիդ վրայ .

Առ' զիս ու սեղմէ', մարմինըս սառած՝

Գուցէ տաքանայ: տո՛ւր ինձ քիչ մը
հաց— :

—Քնացի՛ր զաւակս , երգեմ քեզ օրօր
Դեռ մութն է բռնած չորս կողմը բոլոր .
Արտասունքովս թրջած չոր հաց դու կե-
րար
Երէկ չէ առջի օր , միթէ մոռցա՞ր — :

—Օրօր չեմ ուզեր , քուն չունիմ մայրիկ ,
Կուզեմ տաքանալ և հաց մի քիչիկ ,
Այդ ձայնը անուշ որ կը լսեմ՝ դուրս
Ին՛չ է , լսիր՛ , տե՛ս , ծագի արշալոյս :—

—Քամին կը շնչէ , ձայն չկայ տղաս .
Ծառեր կը ճչեն , ամէն բան մեռած .
Յառած բնութիւն , սարսի իւր մարմնով
Ամէն բան կայուն , իրեն մէջ իրմով :

—Չէ՛ մայրիկ , լսիր՛ , ին՛չ անուշ կ'եր-
գեն ,
Այնտեղ տղաքներ , աստղերուն մէջէն ,
Ինծի կը կանչեն , մայր , արդե՞օք եր-
թամ ,
Իրենց ըլլալու ընկեր անբաժան .

—Տղա՛ս, ամպերով պատած է երկին,
Չկան աստղիներ, պսպուն սիրային .
Քեզ երգեմ օրօր, քնացիր անուշ՝
Կըլլաս դուն անոնց ընկեր շուտ թէ ուշ :

—Կը մտիմ մայրիկ, մարմինս է սառած,
Ան զիս ու սեղմէ՛ կուրծքիդ վրայ բաց .
Քաղէ ծաղիկներ, սիրուն հտտաւէտ
Ինձ համբոյրներովդ ծածկէ սիրաւէտ :—

Մայրը կը գրկէ սրդին գալկահար,
Դրոշմէ համբոյրներ հազար ու հազար .
Եւ այդ գրգանքի մէջը սիրական
Երկուք միասին ննջեն յաւիտեան :

ԳԹՈՒԳԻԻՆ

Օղեր ցրսցան , ձկտոր հասար ,
Աղբասին վիճակ աշ դժուարացար .
Թշուառութիւն — կոչս մերկութիւնով
Յցմեց աղբասին դէմը ծաղրանով :

Խեղճը հաց կ'ուզէ , փաղոցի մ'անկիւն .
Չունի , աղբաս մ'է , նշանակութիւն .
Ամենի կը նային ու կանցնին կերթան
Չկայ մտածող մը ակնը վրան :

Քամին կը ձաղկէ ամենոնն Երես
Ու խիղճերն իսկ մեռած են կարծես .
Անօրի փորակց , ցրտն մահացած
Խեղճը տունէ տուն կ'ուզէ ինչ մը հաց :

Հարուստը նստած կառֆի մէջ փաղփուն
Փաթթուած շաշին կը դիմէ իւր տուն ,
Բոլորի գուարթ շուրջը կրակին՝
Եւ զաւակներով խօսիլ սիրագին :

Խեղճն սաղին կոչայ, մեծ է արփն ցաւ,
Իրեն զառակներ անօրի ծարաւ .
Տունը իրեն դարձ կրպասուն դողդող
Վհախ, անունց վրայ չի կայ մսածող :

Մարդիկ, գրացե՛ք այդ խեղճին վրան,
Տոե՛ք քիչ մը հաց, կը բասէ այդքան .
Զակի, ձեզ նրան կիս մըն է ծնած
Մարդիկ, աղփաքին տոե՛ք քիչ մը հաց :

Ո՛ր գիտէ ինչպէս եւ թէ ինչ յոսով
Ողջունեց նրան մայրական գորով,
Երբ տեսաւ քոյր մանկիկ նորածին
Նա կը մեռնէի, հաց տոե՛ք աղփաքին :

Այդ խեղճին վրայ գրացե՛ք մարդիկ,
Եւ մի արսափտե՛ք ինչպէս մի շնիկ .
Հանեցե՛ք բաժին ձեր փրչրանիներեն
Առանց գթութեան դո՛ք մարդ չե՛ք արդեն :

Նա ձեր գթութեան կարօտ է, կարօտ,
Քարշեղա համար իւր կեանքը աղոտ .
Մեռնի՛ր անօրի, ահ, ինչ դժնդակ
Այ՛ս է սկիզբէն աղփաքին վիճակ :

Մար'դ, մի դարձնէր երեսոյ ակնիկն ,
Հոսոյ արսասոմք դիտէ աչերիկն .

Անէծ՝ք : սիրելի է ապրիկ մարդուն՝

Մեռնի , ակօթի է գոթ ունիս դուն .

6 Դեկտ . 99

Միացնասն Գիծ

Եւ ժամանակը կը քարչէ իւր լար՝

Մուծ ծալքերու մէջ կը փաթթէ աշ-
խարհ ,

Գալիքն անորոշ , անցածը մի՞մին՝

Մարդը կը խաղա) աշկապուկ կեանքին .

Դողգոջ քայլերը տրտում ու տխուր՝

Կուղղէ , չը գիտեր սակայն դէպ ի ո՞ւր

Բայց այնպէս կերթայ , կերթայ միշտ
առաջ

Իրար խառնելով ժպիտ ու հառաջ :

Արտաւր ու հիւծծիւն , սրտեր աւե-
րակ

Անստուգութիւն աճիւնք փլատակ
Թշուառութիւն , մահ , կը ծածկէ երկիր ,
Եւ մարդը գնայ առաջ վշտակիր :

Կեանքը անորոշ , վաղուան չգիտեր
Հոս հոն կը շրջի , կըլլայ օր մը ծեր ,
Դարձեալ անգիտակ , ջանքեր ապարդիւն
Բռնել է չորս կողմ միշտ անորոշութիւն :

Կը տիրէ գիշեր , չորս կողմը անգունդ
Սնչունչ , անմռունչ և թէ սրտադունդ ,
Կը շրջէ աչքերը տագնապալիր
Սակայն անօգուտ . բան մը չը շարժիր :

Կեանքը ալ մաշած , յոգնած ու խոկուն
Վճռէ ցաւադին , և թէ երազուն .
Կը գիտէ փօտիկը կանգնած դաժան
Կեանքի վերջակէտը սև գերեզման :

Մերայած երկիր ամայի մի վանդ
Ոչնչութիւնը կուտայ արձագանք
Հովեր կը փշեն . մարդը յաւիտեան
Գերեզմանի մէջ քաշէ քուն մահուան :

Շարժումը կեանքի, ներկան՝ անժանօթ

Անցած գացածին, գալիքին աղօտ .

Գիծը միացման—այսպէս և շիրիմ

Ոչնչութեան մէջ և յաւիտենին :

8 Գեկտ . 99

ԶԻՒՆԻ ՀԱՏԻԿՆԵՐ

Պատած է գեայն

Զմեռուան պատան .

Երկիր ու երկին

Տխրագին կուլան :

Փքէն ու ձիւնէն

Անվախ համարձակ՝

Ի՞նչպար երգելէն

Տղեկը միակ .

Երբեմն խօլագին

Երբեմն կամաց ,

Հատիկներ ձիւնին

Կը թռիթովին ցած .

Եւ տղեկը միշտ

Գովը կուտակէր

Անգէտ՝ զաւ ու վիշտ .

Զիւնի հատիկներ :

Նա իւր գործին մէջ
Յառաջ կը գնար,
Կռուելով անվերջ
Իւր ուժով տրկար .

Հազիւ թէ յարգած
Կը կարծէր ուղին
Յոգնած ու դադրած
Կը նայի ետին .

Նոր նոր խորշոմներ
Իւր ճակատին վրայ,
Ղուղղող, սրտաւեր
Կը նստի կուլայ .

Մազերը ճերմակ
Թոթովէ տխրագին
Անցիւր ժամանակ
Եռանդը սրտին .

Ծունչը չէ՛ աաքուկ
Ոյժը նուազած .

Ժամանակն անձուկ
Կեանքն է կրծած .
Ընկնած ծանրաբեռ
Առած իւր տարիք,
Կեանքի մահաբեր
Կ'սպասէ հատիկ .

(Գին 20 Սանդիմ)

ՎՐԻՊԱԿ

Էջ 14ի 10րդ տողին «Ժպտեցայ ա-
կին»ը պէտք է կարդալ «Ժպտեցայ սիւ-
քին».

9275

2013

